

GEORGE BACOVIA

CĂPĂTĂNIE

CŪPRINIS

POEZII

Prefață	9	Deschidere CIP a Bibliotecii Naționale a României
Fisa bibliografică	19	BACOVIA, George
Referințe	22	Posturi / George Bacovia - poemă chioară în cadrul filantropiei
PLUMB	40	Amurg
Plumb	40	Altfel
Pastel	40	Panoramă
Decor	41	Finis
Amurg	42	Amarig
Lacustră	43	Singur
Gri	44	Tradit
Sonet	45	
Amurg de iarnă	46	
Tablou de iarnă	46	
În grădină	47	
Spre toamnă	49	
Pălind	50	
Amurg violet	51	
Decembrie	52	
Negru	53	
Nevroză	54	
Moină	55	
Melancolie	56	
Rar	57	
Nervi de toamnă	58	
Seară tristă	59	
Note de toamnă	60	
	60	ISBN 978-973-1353-14-1
	60	TelFax: 021-1353-14-10
	60	E-mail: comerzi@edituracartex.ro
	60	• ORGANIZAȚIA Națională
	61	• Matinală
	62	• În parc
	63	• Poemă în oglindă
	64	• Alb
	65	• Nervi de toamnă
	66	• Plumb de iarnă
	67	• Note de toamnă
	68	• Măslin de iarnă
	69	• Colecție
	70	• Amurg
	71	• Amarig
	72	• Altfel
	73	• Panoramă
	74	• Finis
	75	• Singur
	76	• Tradit
	77	• Blaz
	78	• www.educativ.ro
	79	• e-mail: comerzi@edituracartex.ro
	80	• ORGANIZAȚIA Națională
	81	• Matinală
	82	• În parc
	83	• Poemă în oglindă
	84	• Alb
	85	• Nervi de toamnă
	86	• Plumb de iarnă
	87	• Note de toamnă
	88	• Măslin de iarnă
	89	• Colecție
	90	• Amurg

EDITURA CARTEX 2000

București, 2016

Oparina în iarnă	16
În iarnă	16
Meridian	17
Pe ultimă oră	18
Perpetuum mobile	18
Glossă	19
Poemă	20
Prefață	21
Fișă biobibliografică	19
Referințe istorico-literare	22

CUPRINS

VERSURI

PLUMB

Plumb	39
Pastel	40
Decor	41
Amurg	42
Lacustră	43
Gri	44
Sonet	45
Amurg de toamnă	46
Tablou de iarnă	47
În grădină	48
Spre toamnă	49
Pălind	50
Amurg violet	51
Decembrie	52
Negru	53
Nevroză	54
Moină	55
Melancolie	56
Rar	57
Nervi de toamnă	59
Seară tristă	60
Note de toamnă	61

Oh, amurguri.....	62
Amurg de iarnă	63
Alean	64
Amurg antic	65
Pulvis	66
Cuptor	67
Toamnă	68
Singur	69
Trudit	70
Amurg	71
Altfel	72
Panoramă	73
Finis	74
Plumb de iarnă	75
Nocturnă	76
Plumb de toamnă	77
Largo	78
Plouă	79
Nervi de primăvară	80
Matinală	81
În parc	82
Poemă în oglindă	83
Alb	85
Nervi de toamnă	86
Plumb de iarnă	87
Note de toamnă	88
Monosilab de toamnă	89
Nocturnă	90

SCÂNTEI GALBENE

Scântei galbene	93
Singur	94
Miezul nopții	95
Vânt	96
Balet	97
Pastel	98
Scântei galbene	99
Dormitând	100
Nocturnă	101
Nervi de primăvară	102
Note de primăvară	103
Fanfară	104
Gol	105
De iarnă	106
Umbra	107
De iarnă	108
Note de toamnă	109
Vals de toamnă	110
Igienă	111
Și ninge	112
Plumb de iarnă	113
Toamnă	114
Nocturnă	115
Frig	116
Dimineață	117
Romanță	118
CU VOI	
Cu voi	121
Liceu	122
Proză	123
Belșug	124
Ego	125
Amurg	126
Dialog de iarnă	127
Nocturnă	128

Aiurea	130
Psalm	131
Contrast	132
Baladă	133
Vobiscum	134
Piano	135
În altar	136
Poemă finală	137
Epitaf	138
Destul	139
Din urmă	140

COMEDII ÎN FOND

Versuri	143
Serenadă	144
Tăcere	145
Ecou de romanță	147
Trecouri	148
Pastel	149
Renunțare	150
Ecou de romanță	151
Amurg	152
Să ne iubim	153
Veritas	154
Noapte de vară	155
Pastel	156
În fericire	157
Baladă	158
STANȚE BURGHEZE	
Sic transit...	161
Idei	163
[Idei] II	164
[Idei] III	165

Toamnă în târg	166	POSTUME	
Sine die	167	Stanță veche	189
Meridian	168	Stanță reală	190
De ultimă oră	169	Stanță medie	191
Perpetuum mobile	170	Stanță la Bacovia	192
Glossă	171	Așa	193
Boemă	172	Vanitas	194
POEZII		Stanță	195
Doină	175	Stanță de lume	196
Și dacă	176	Pro arte	197
Epodă	177	Pro arte II	198
Arhaism	178	Stanță de lume	199
De-aș fi artist	179	De iarnă	200
Cogito	180	Amurguri	201
DIN PERIODICE		În zare	202
Nervi de toamnă	183	Feude	203
Romanță	184	Unui clovn	204
Sânge, plumb, toamnă	185	Singurătate, nu te-am voit	205
Ebreia	186	Toamna murind	207

de favoritate, până la următorul volum, *În poezii* (1937). Bacovia, modern în vizionare și scriitură, încearcă permanent, cu fiecare volum, noi experiențe poetice (trecând prin simbolism, expresionism, modernism, avangardism).

Opera sa, cu totată monocromia ei, se instituie pe o structură contradictorie, de aceea poetul a stărtit, de la debutul său, polemici și atitudini adverse, fiind privit de unii critici și colegi de breaslă cu admirație, de alții cu destulă circumspectie.

Majoritatea demersurilor critice asupra operei lui Bacovia s-au referit, în primul rând, la tehnica particulară de strucțurare a universului imaginar bazată pe un număr relativ restriște de figuri de stil, care revin obsesiv, într-o încercare evidentă de „adâncire” a sentimentului de angoasă existențială.

¹ Ion Simuț, *Stilul infernal bacovian, nihilomelanistic*, în volumul George Bacovia *Opere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994, p. VI.

PLUMB

1916

Dormeau adânc-si cricile de plumb,
și flori de plumb și funerar vestimânt –
Stam singur în cayou... și era vînt...
și scărțăiau coroanele de plumb.

Dormea fators amorul meu de plumb
Pe flori de plumb... și-am început să-l strig –
Stam singur lângă mort... și era frig...
și-i atârnau aripile de plumb.

PLUMB

Dormeau adânc sicriile de plumb,
Şi flori de plumb şi funerar vestmânt –
Stam singur în cavou... şi era vânt...
Şi scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb... şi-am început să-l strig –
Stam singur lângă mort... şi era frig...
Şi-i atârnau aripile de plumb.

Strabate parcul secular...
Cu pene albe, pene negre...

În parc fantoche
Decor de doliu, funerar...
Şi frunze albe, flori negre...
Copaorii albi, copaci negri;
Şi pene albe, pene negre,
Tisăndu-le rîs...
În parcul sănătos, eato iar...
Şi rîse-i tărisin...
Şi u-său misi multă...

BACOVIA ȘI BACOVIANISMUL

Prima jumătate a secolului XX a fost dinamizată de diferitele experiențe artistice, cu structuri complicate, cu un limbaj epatant, înnoitor, cu problematizări filozofice, cu o tehnică modernistă. În acest climat literar se afirmă, cu simplitate, Bacovia, un poet simbolist, dar cu „sensibilități expresioniste (cu deschidere spre metafizic)”, cum îl numește Ion Simuț.

De la primul volum, *Plumb* (1916), apărut prin colectă publică (la inițiativa lui C. Banu, Ion Pillat, D. Davidescu, Adrian Maniu), în preajma Primului Război Mondial, în condiții oarecum nefavorabile, până la ultimul volum, *Poezii* (1957), Bacovia, modern în viziune și scriitură, încearcă permanent, cu fiecare volum, noi experiențe poetice (trecând prin simbolism, expresionism, modernism, avangardism).

Opera sa, cu toată monocromia ei, se instituie pe o structură contradictorie, de aceea poetul a stârnit, de la debutul său, polemici și atitudini adverse, fiind privit de unii critici și colegi de breaslă cu admirație, de alții cu destulă circumspecție.

Majoritatea demersurilor critice asupra operei lui Bacovia s-au referit, în primul rând, la tehnica particulară de structurare a universului imaginar bazată pe un număr relativ restrâns de figuri de stil, care revin obsesiv, într-o încercare evidentă de „adâncire” a sentimentului de angoasă existențială.

¹ Ion Simuț, *Stilul suferinței bacoviene: nihilomelancolia*, în volumul George Bacovia *Opere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994, p. VI.

Surprinzător este faptul că definirea bacovianismului a fost făcută uneori paradoxal, concluziile comune referindu-se doar la evidențe ca: austерitatea și simplitatea mijloacelor poetice, frecvența procedeeelor mecanice, împărtășirea unui existențialism de fond, exploatat simbolic și expresionist.

Contradicțiile critice pot fi întâlnite chiar în domeniul tehnicii poetice. De la contradicțiile de opinii între Lovinescu și Călinescu, la inventarele la nivel lexical cu concluzii diametral opuse ale lui Ion Caraion sau ale Sandei Golopenția, această atitudine este evidentă. Sâmburele bacovianismului rămâne astfel inefabil, el poate fi mereu aproimat și doar aparent surprins.

„Poet al poeților“ cum îl numea Adrian Maniu, Bacovia a fost susținut și apreciat, la începuturile lui literare, în special de colegii de generație (Macedonski, Cezar Petrescu, Ion Vinea) și întâmplat cu reticență de critica „oficială“.

În interpretarea destul de exigentă și uneori nedreaptă a lui G. Călinescu, Bacovia nu este decât una dintre valorile secunde ale literaturii noastre, un poet minor, un caz singular, extravagant în contextul epocii, dar dependent de modelele franceze: „Poezia lui Bacovia a fost socotită în chip curios lipsită de orice artificiu poetic, ca o poezie simplă, fără meșteșug. Și tocmai artificiul te izbește și-i formează în definitiv valoarea. De altfel, luat în total, ea este o transplantare, până la pastișă, a simbolismului francez...“².

Lovinescu vedea în poezia lui Bacovia o izvorâre provenită dintr-o înăbușire a verbalismului. El aplică, spune criticul, principiul esteticii verlainiene: „Prends l'éloquence et tords-lui son cou“. Ceea ce rezultă pentru Lovinescu din acest refuz retoric este „expresia celei mai elementare stări sufletești; e poezia cinesteziei imobile, încropite, care nu se intelectualizează, nu se spiritualizează“³. În schimb, G. Călinescu a remarcat tocmai „artificiul“ poeziei bacoviene care-i conferă adevarata valoare.

Deși cele două opinii nu se exclud la nivel profund, trebuie subliniată baza lor clar impresionistă. Ceea ce lui Lovinescu (și

² George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, 1985, p. 627.

³ Eugen Lovinescu, *Critice IX. Poezia nouă*, București, Editura Aurora, 1924, p. 25.

lui Șerban Cioculescu) i se părea „cinestezie profund animalică, secrețiunea unui organism bolnav, după cum igrasia e lacrima zidurilor umede“⁴, i se putea părea lui Călinescu maximă elaborare și manierism.

Reacțiile uneori adverse ale criticii, opiniile contradictorii ale exegetilor poeziei bacoviene, încercările de definire a bacovianismului, de încadrare a poetului într-un curent sau altul, nu demonstrează decât valoarea unei mari poezii, moderne și actuale.

De la volumul de debut și până în zilele noastre, s-au scris nenumărate sinteze, monografii, studii, articole, în care Bacovia a fost numit, pe rând, „monocord“, „convențional“, „artificial“, „rudimentar“, „rafinat“, „eminescian“, „macedonskian“, „simbolist“, „decadent“, „expresionist“, „existențialist“, deși Bacovia se susțrage oricărora etichetări.

Bacovia este, de fapt, câte puțin din fiecare, într-o operă permanent incitantă. Găsim, deopotrivă, sinceritate și artificiu, trăire adevărată și „jucată“, franchețe și mască a ironiei, spontaneitate și teatru.

Nicolae Davidescu remarcă sinceritatea care, consideră criticul, este chiar secretul originalității poetului, spontaneitatea, cadrul natural specific, extraordinara capacitate de a crea simboluri din cel mai simplu sau banal material poetic.

Începând cu Crohmălniceanu și continuând cu Dumitru Micu se observă o reconciliere cu vechile opinii și o nouă argumentare în favoarea susținerii originalității și modernității poetului, privit din alte perspective, ca un mare poet, un anticipator.

Bacovia preia temele simboliste pe care le integrează într-o viziune inedită, personală, cu un nou limbaj, conferindu-le expresivitate nemaiîntâlnite până atunci.

Dumitru Micu, în cartea sa, *Modernismul românesc*, în capitolul dedicat lui Bacovia, „Solitarul avangardist“, consideră că poetul este primul care, anticipând pe Kafka, Artaud, Beckett, Camus, face „antiliteratură“, „camuflată până la Stanțe burgheze,

⁴ Ibidem, p. 25.

deghizată sub literaturizări convenționale, nedisimulată începând cu acest volum".⁵

Bacovia, consideră criticul, adoptă un stil nu anticalofil ci, mai mult, o parodie subtilă a stilului calofil.

De aceea, și lexicul bacovian este sărac (multe cuvinte se repetă), redus ca dimensiuni, care nu excedează prin bogătie și varietate: Bacovia utilizează termeni uzați, forme neliterare, licențe poetice, rime sărace, cuvinte desuete.

Un alt aspect important al liricii bacoviene pe care Dumitru Micu îl subliniază este acela că, poetul e „cel dintâi artist român a cărui permanentă, aproape unică sursă de inspirație a devenit existentul corrupt, banalul, fadul, prozaicul“.⁶

Bacovia, de la început, a stârnit mereu interesul criticii, fapt care îl situează în categoria marilor scriitori. Având de-a face cu o mare poezie, e normal ca ea să provoace atitudini diverse, iar din dialectica acestor opinii se conturează adevăratul sens complex și profund al bacovianismului.

Mihail Petroveanu chiar este surprins de critica apreciativă, aproape supraevaluată a liricii bacoviene ce „îne de domeniul senzaționalului. O creație atât de restrânsă ca întindere, atât de inegală ca inventie tematică și expresivă, concurează cu opera lui Arghezi, Blaga, Barbu, în emulație editorială, în pasiune critică, în popularitatea numelui“.⁷

Odată cu Mihail Petroveanu, prin studiul dedicat lui Bacovia, începe o nouă fază în receptarea poetului, care este privit, de acum încolo, din perspectiva modernității și a valorii incontestabile. Bacovia, susține criticul, a depășit simbolismul, intrând în convergență cu expresionismul, existentialismul și literatura absurdului.

Însă, critica ulterioară a arătat că nu doar la nivelul impresiei și al ecoului într-o conștiință critică, ci chiar la nivel statistic, bacovianismul este greu de surprins. Poetul Ion Caraion punea în evidență, în cartea sa despre Bacovia, *Sfărșitul continuu*, într-un

⁵ Dumitru Micu, *Modernismul românesc*, vol. I, București, Editura Minerva, 1984, p. 232.

⁶ Idem.

⁷ Ibidem, p. 320.

componenție de 50 de poezii, predominanța verbelor: „accentul acestei poezii, virulența și miracolul ei, n-ar trebui căutate prea departe. Vehiculele utilizate sunt cam aceleași în opera bacoviană, dar ele au mîul unor baroase care, lovind continuu și continuu în aceleași puncte sau în aceleași direcții, determină rupturi“.⁸

Dintre toate verbele, prezența cea mai mare în lirica bacoviană o are verbul „a fi“ (337 de poziții), urmat de verbul „a plângere“ (68 de poziții), menționează Ion Caraion.

Dimpotrivă, Sanda Golopenția a subliniat, pe baze rigurose statisticice și mai ales ținând seama de participarea sau nonparticiparea la sferele semantice dominante ale operei, predominanța nouă a substantivului: „se observă o predominare netă a substantivului față de celelalte părți de vorbire, atât în ceea ce privește varietatea (50,34% din vocabular) cât și în ceea ce privește frecvența folosirii (44,5% din text). În cadrul verbului, variația este considerabil redusă (19,5% din vocabular), dar acesta, fiind des folosit, ajunge să constituie 25,12% din lungimea textului“.⁹

Ion Caraion, în studiul său, deși marcat subiectiv reușește să creeze portretul unui mare poet, al neantului, al „sfârșitului“ care însoteste mereu „începutul“.

Poetul propune cititorului o lectură inversă a câtorva poezii (*Decor, Amurg de toamnă, Rar, Singur, Altfel, Noapte, Balet, Dormitând, Fanfară, Nervi de toamnă, Cu voi, Aiurea, Mister*, în total 100 de poezii) pentru a demonstra că ele „rezistă criteriului estetic, împotriva canoanelor clasice, aidoma unor poeme-obiect“.¹⁰

Demersurile de surprindere a miezului bacovianismului au presupus, dincolo de impresionism sau studiu statistic și analize structurale ale operei, plecând de la microtexte, simboluri, sintagme semnificative (Alexandra Indriș – *Alternative bacoviene*), analize stilistico-ontologice (precum cea a lui Mircea Scarlat din *Istoria poeziei românești*, vol II) sau interdisciplinare

⁸ Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 116.

⁹ Sanda Golopenția, *Reliefarea motivului în poezia lui George Bacovia*, în *Studii de poetică și stilistică*, București, 1966, p. 251.

¹⁰ Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 110.

cu accente biografice (Dinu Flămând – *Introducere în opera lui George Bacovia*).

În studiul Alexandrei Indriș, *Alternative bacoviene*, autoarea recurge și la studii stilistice, demonstrând existența unor linii de forță care asigură coeziunea internă a liricii bacoviene. Alexandra Indriș recunoaște în Bacovia un mare poet, de o modernitate izbitoare, de factură expresionistă.

Ion Pop, în *Jocul poeziei*, vorbește despre irelevanța analizării procedeelor poetice la Bacovia. Criticul face o conciliere simultană a analizei figurilor și a „emoției“ difuze – esență a bacovianismului. Mecanismele imaginii bacoviene par, „în afara atmosferei specifice“, artificiale. „Polireferențialitatea“ poeziei moderne este, astfel, de regăsit și la poetul „plumbului“.

Referința multiplă trimite pe rând la un univers exterior monoton și morbid și la unul inferior aparent la fel, dar rezonând pe un diapazon infinit de nuanțe și noi sensibilități vitale. Conturarea primului domeniu (spațiul bacovian – despre care au vorbit majoritatea exegetilor) va sublinia o recurență de motive. Spațiul intern al poemului bacovian este un spațiu al „perifrazei“, spunea Dinu Flămând. Prin perifrază, poetul va menține „firescul vorbirii poetice la trecerea graniței dintre exprimat și inexprimat, la linia unde se materializează limbajul“.¹¹

Bacovia, prin discursul lui simplu dar de o mare profunzime, se impune în peisajul literar românesc (în ciuda unor critici negative) prin inovații radicale care au schimbat traseul poeziei dinspre traditonalism spre modernitate.

În ciuda unei opere de dimensiuni reduse (șase volume apărute în timpul vieții poetului și un volum postum, luând în considerare numai poezia) s-au scris lucrări ample, studii, recenzii, monografii dedicate exclusiv poetului, care nu a fost omis din nicio istorie a literaturii (chiar dacă nu a fost întotdeauna elogiat) deoarece Bacovia reprezintă o „coloană a infinitului“ în poezia românească, fiind unul dintre primii poeți cu adevarat moderni ai literaturii române. Lirica lui (simbolistă, în cea mai mare

¹¹ Dinu Flămând, *Introducere în opera lui Bacovia*, București, Editura Minerva, 1979, p. 5.

parte) înseamnă un remarcabil progres în direcția culturii formei, a expresiei sugestive, ca și în sondarea psihologiei artistului.

Opera bacoviană rezistă unor lecturi repetate și aprofundate având capacitatea de a transmite stări de melancolie și angoasă, de a captiva în același timp, prin simplitatea și prin transparența semnificațiilor, prin măestria cu care sunt construite textele poetice.

Repetiția, expresie a golului interior, întreaga rețea de paralelisme, perfecțiunea rimelor, lexicul restrâns (ce exprimă tendința spre abstractizare), punctuația specifică, muzicalitatea și cromatismul sunt, toate, mărci ale liricii bacoviene.

În cercetarea operei bacoviene nu m-am limitat doar la studierea figurilor de stil și a tehnicii poetice, ci am încercat să reliefez și mesajul poetic ce se desprinde din opera sa, pentru că, numai o analiză a mijloacelor stilistice nu este suficientă, „este nevoie de echilibru, pentru a evita, pe de o parte, investigația retorică (unilaterală), iar, pe de altă parte, biografia psihologică și goana după mesaj“.¹²

Poezia lui Bacovia (a cărei originalitate stă în atmosfera sumbră a tristeții și a descompunerii) nu poate fi analizată decât prin prisma figurilor de stil, în special a celor de construcție, deoarece, la acest poet, figurile de repetiție sunt tot atât de importante ca și cuvintele în transmiterea mesajului.

Universul tematic bacovian nu este inedit, el este chiar, într-o bună parte, comun cu cel al generației sale și îl regăsim în versurile simboliștilor de la 1900, după cum, cu totul nouă nu este nici modalitatea de expresie, anticipată de Traian Demetrescu, nici tehnica diferitelor feluri de repetiții, în care l-au precedat Macedonski, Minulescu și alții simboliști.

Cu totul inedit este timbrul unic și irepetabil al poeziei sale, pe care îl dă fuziunea deplină a tuturor elementelor de sensibilitate, de expresie, de inspirație, concepute ca un tot unitar, într-o operă de o veritabilă coerență artistică.

Totuși, cu fiecare volum de versuri, Bacovia pare că își schimbă formula stilistică, recreând, după fiecare moment

¹² R. Wellek și A. Warren, *Teoria literaturii*, București, Editura pentru literatură universală, 1967, p. 255.

important din viața lui artistică, un nou limbaj, un nou stil, simbolist, postsimbolist, expresionist, existențialist.

El transformă în profunzime limbajul poetic, refăcând structura de bază a poeziei, mai ales în domeniul sintactic.

Dacă privim din acest punct de vedere, al schimbării și diversificării limbajului său poetic, atunci se poate vorbi despre o evoluție marcată de nevoie permanentă de rafinare a expresiei.

Nici Mircea Scarlat nu crede în „involuția“ poeziei bacoviene, considerând că poetul nu s-a schimbat radical după volumul de debut, „el a rămas același, dar modernitatea poetică a mers în spiritul poeziei sale.“¹³ Schimbarea convenției simboliste o vede ca o „destrămare ce merge (involuntar) în sensul modernității poetice postsimboliste“.¹⁴ Iar cauza acestei destrămări ar fi „mistuirea forței creaționale a poetului“, semnalată chiar de Bacovia în poezia *Note de toamnă*: „Jalea de-a nu mai putea face un vers/ Sunt cel mai trist din acest oraș“.

Distingem în simbolismul românesc mai multe tipuri de sonorități, în care, muzica interioară a lui Bacovia sună distinct, atât de diferit, de pildă, de muzica de șansonetă a lui Minulescu.

Cea care produce sunetul inconfundabil al poeziei bacoviene este, bineînțeleas, toamna, cu rolul ei funest de a transforma tot ce atinge, într-un bocet.

Elementele fonetice sunt, deseori, organizate astfel încât folosirea lor să genereze, voit sau nu, expresivitatea și armonia muzicală a versurilor. Sunt situații, în volumele din urmă, când apropierea de limba vorbită susține, în fapt, ideea poetică iar autorul folosește sonetisme, abateri de natură fonetică, cele mai multe afereze, sincope, apocene, utile în măsura în care facilitează muzicalitatea versurilor.

Ceea ce percepem la o primă lectură a poeziei bacoviene este efectul sonor al versurilor. Starea deprimată, apăsătoare, sugerată de sonoritățile bacoviene se accentuează după ce se conturează și semantismul cuvintelor. Cele două aspecte, fondul sonor și fondul

¹³ Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești, volumul II*, București, Editura Minerva, 1984, p. 330.

¹⁴ Ibidem, p. 331.

semantic, alcătuiesc împreună un tot unitar, complex, purtător de semnificații profunde.

Repetițiile, refrenele, reluările în variante se îmbină cu o anumită predispoziție sufletească pentru zonele sumbre, măcinante, ale conștiinței, pentru stadiile primordiale și cu abordarea unei tematice închise, dramatice. Toate acestea fac din poezia lui Bacovia o operă de excepție, de surprinzătoare vibrație interioară.

Repetiția, ca procedeu specific al poeziei bacoviene, revine mereu, ciclic, asupra unei idei fundamentale sau asupra unui cuvânt-cheie pentru a-l întări obsesiv, pentru a-l sublinia.

Structura versurilor poezilor lui George Bacovia frapează printre-o caracteristică aparte: versurile tradiționale și versurile de factură modernă, decorsetate de orice regulă de construcție.

Poeziile în care versurile grupate în catrene, de obicei, simetric organizate, cu grijă pentru măsură și rimă, alternează cu creații în care grija pentru formă este abandonată.

Ultimele texte bacoviene par dislocate, cuvintele se aşează haotic, într-o ordine aleatorie, sintaxa nu se mai supune niciunei reguli.

Este definitorie, chiar, în multe creații, ruperea paralelismului dintre structura semantic-sintactică a versului și cea prozodică. Libertatea de constituire a expresiei poetice este maximă, de aceea Bacovia se impune printre primii noștri poeți moderni, fiind totodată și unul dintre cei mai originali.

În *Note de toamnă* poetul se confesează: „Sunt cel mai trist din acest oraș.“ Sursa tristeții nu este numai toamna care se instalează perfid în oraș și în sufletul lui, ci și jalea de a nu mai putea face un vers, care divulgă chinuitorul proces de alcătuire a poemelor.

Pătrunderea epitetelor neologice este un semn al modernității limbajului, pe lângă referințele intertextuale, colajele și tehnica citatului. Neologismele sunt folosite pentru ancorarea în mediul citadin și pentru rezonanța cu atmosfera orașului dar și pentru a se alia noii estetici care presupunea o schimbare de decor și de limbaj.

Epitetele neologice sunt vădite în ultimele volume, în special: „aspirații nobile“ (*Unui clovn*), „Talentul râde sardonic“ (*Unui*

clovñ), repetitul „ferment, al vieții lament“ (*Ca un vin*), „un infinit demonic“ (*Verset fantast*), în „vacarmul monstru“, „bizare prevestiri“ (*Incident la bal*), „abandonate flori“ (*În iarnă*), „O cracă tot mă-ndeamnă / Lugubră și tenace“ (*Sânge, plumb, toamnă*), „Inima, greu, se izbește-n bizare cadențe“ (*Nervi de toamnă*).

Comparația, dintre tropi, e mai bine reprezentată, depășind funcționalitatea epitetului, pe care îl implică în mod frecvent în semantica sa.

Ca și epitetul, și comparația se îmbină cu alte figuri de stil, realizând interferențe figurative. În lirica bacoviană întâlnim: comparații personificate „Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj“, comparații metaforice „E-o toamnă ca o poezie veche“, comparații sinestezice „Ca și zarea, gândul meu se înnegri“.

Ironia apare nu numai în poezia bacoviană ci și în toată poezia simbolistă și în cea expresionistă, amestecând, într-un amalgam, ușoara zeflemea, aluzia, persiflarea, sarcasmul, în spatele căror se ascund problemele grave ale realității.

Viața, în repetata ei monotonie, stârnește mereu comentariul ironic. Toate aspectele mărunte, banale, ale cotidianului provincial sunt înfățișate nu numai într-o viziune tragică ci și într-o latură ironică.

Ironia salvează lumea goală de vise (*Plouă*), instaurând stare de dezarmantă normalitate în care sunt luate în râs sau persiflate secvențele umane în toată diversitatea lor.

George Bacovia, convins că simbolismul exprimă o sensibilitate nouă, diferită de poezia tradițională, autohtonă, respinge viziunea sentimentală, duioasă asupra poeziei, (aşa cum procedează toți simboliștii) și încearcă să surprindă numai aspecte ale realității directe, necenzurate, înlăturând toate clișeele.

Lucian Pricop

PASTEL

Buciumă toamna
— Agonic – din fund –
Trec păsărelele,
Şi tainic s-ascund
— Tărâie ploaia...
Nu-i nimeni pe drum;
Pe-afară de stai
Te-năbuşi de fum.

Departe, pe câmp,
Cad corpii, domol;
Şi răgete lungi
Pornesc din ocol.

Tălăngile, trist,
Tot sună dogit...
Şi tare-i târziu,
Şi n-am mai murit...

DECOR

Copacii albi, copacii negri
Stau goi în parcul solitar:
Decor de doliu, funerar...
Copacii albi, copacii negri.

În parc regretele plâng iar...

Cu pene albe, pene negre
O pasăre cu glas amar
Străbate parcul secular...
Cu pene albe, pene negre.

În parc fantomele apar...

Si frunze albe, frunze negre;
Copacii albi, copacii negri;
Si pene albe, pene negre,
Decor de doliu, funerar...

În parc ninsoarea cade iar...

AMURG

Trec corpii – ah, „Corpii“
Poetului Tradem –
Şi curg pe-nnoptat
Pe-un târg îngheţat,

Se duc pe pustii...
Pe când, de argint,
În amurg de-argint,
S-aprindé crai-nou

Pe zări argintii
În vastul cavou...
Iubito... ah, „Corpii“
Poetului Tradem...

Şi binecădere
Tălăngiile, trist,
Şi fără-i tărzi,
Şi n-am mai murit...